МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Проблеми модернізації України

Випуск 1 (48), 2025

Київ
2025

УДК 330-339; 321.7; 159.9
М58

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 4 від 28.05.2025)

Редакційна колегія:
С. В. Храпатий (голова), д-р фіз.-мат. наук, проф.
І. А. Семенець-Орлова, д-р наук з держ. упр., проф.
Я. М. Раєвська, д-р психол. наук, проф.
С. О. Лисенко, д-р юрид. наук, проф.
А. І. Федосов, д-р мед. наук, проф.
М. І. Зубрицький, д-р. юрид. наук
О. М. Гордієнко, канд. техн. наук
В. І. Меджебель (*Чуєнко*), канд. юрид. наук
Л. М. Крива, канд. істор. наук
І. М. Капеліста (виконавчий редактор), канд. наук з держ. упр.
Є. Я. Черняк

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Міжрегіональна Академія управління персоналом.
М58 Наукові праці МАУП. Проблеми модернізації України / редкол.: С. В. Храпатий (голова) [та ін.]. Вип. 1 (48). Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2025. 686 с. Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику висвітлено матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції "Розбудова інноваційних економіки, менеджменту та освіти в умовах нової соціальної реальності" (Київ, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 20–22 травня 2025 р.).

Наведено тези доповідей учасників науково-практичної конференції МАУП з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

Видається з 2001 року.
Періодичність: 1 раз на квартал.
Засновник: *ПрАТ "ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом".*
УДК 330-339; 321.7; 159.9

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2025

К. В. Рудько
Україна та Міжнародний кримінальний суд *439*

П. В. Загородній, В. І. Чуєнко
Поняття та зміст консульського права *441*

Б. Ю. Павлюк, В. І. Чуєнко
Громадянство та його значення для міжнародного права *442*

А. А. Партека, В. І. Чуєнко
Міжнародний Суд ООН та права людини у збройних конфліктах *444*

І. В. Пасічник
Роль національної правової системи у формуванні сучасного суспільства *446*

О. В. Данько
Сутність правоохоронної діяльності як інструмент захисту прав і свобод громадян *448*

Р. Ю. Іванова
The role of international organizations in transforming national legal systems: the case of Ukraine *451*

К. С. Медуниця, О. О. Бондаренко
Правові аспекти забезпечення свободи слова в Інтернеті *453*

В. Ю. Томашевська, А. Ю. Стаднічук
Особливості кримінально-правової протидії диверсіям та шпигунству в умовах воєнного стану *455*

Г. Л. Губіна
Поняття "Європейський патент" та "Європейський патент з унітарною дією" *458*

А. Г. Слостін
Вплив національних та міжнародних правових систем на ефективність процедур банкрутства: порівняльний аналіз правових механізмів у контексті сучасних економічних викликів *460*

І. М. Цермолонський
Особливі порядки кримінального провадження в Україні *464*

О. І. Савка
Загальна характеристика доктрини міжнародно-правового регулювання приватної військової та охоронної діяльності *466*

Ю. В. Корнєєв
Актуальні питання земельно-правових відносин *472*

В. О. Швець
Особливості правового регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану *475*

В. М. Барановська
Правові основи міжнародного комерційного арбітражу в Україні *477*

А. Г. СЛОСТІН
аспірант, МАУП

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

1. Вступ

Процедури банкрутства є важливим правовим інструментом, який дозволяє підприємствам і фізичним особам вирішувати фінансові труднощі, коли вони не можуть виконати свої зобов'язання. В умовах сучасної глобалізованої економіки банкрутство набуває особливої актуальності, оскільки підприємства та організації часто здійснюють свою діяльність у кількох юрисдикціях одночасно. Це створює необхідність у координації між правовими системами різних країн для забезпечення ефективного вирішення проблем, пов'язаних з банкрутством.

Національні правові системи мають визначальну роль у регулюванні банкрутств на рівні окремих країн. Водночас міжнародні механізми, спрямовані на гармонізацію підходів до банкрутства в глобальному контексті, дозволяють знижувати юридичні ризики, забезпечувати справедливість та ефективність процедур. У цій статті розглядаються основні аспекти національних і міжнародних правових систем та їх вплив на ефективність процедур банкрутства.

2. Роль національних правових систем у регулюванні банкрутства

Національні правові системи мають вирішальне значення у регулюванні процесу банкрутства на рівні окремих країн. Кожна країна розробляє власне законодавство для того, щоб забезпечити справедливий і ефективний процес реструктуризації або ліквідації підприємств, які не можуть виконувати свої зобов'язання. Ці системи повинні відповідати як внутрішнім економічним реаліям, так і вимогам міжнародних стандартів, щоб забезпечити належне правове вирішення проблем банкрутства.

Основні компоненти національних правових систем:

Процедури реструктуризації та санації: Один із головних елементів національних систем банкрутства — це механізми реструктуризації боргів. Вони дозволяють підприємствам уникнути ліквідації та продовжити свою діяльність, зберігаючи робочі місця та активи. Процедури реструктуризації зазвичай передбачають перерозподіл активів і зобов'язань, а також зміну умов фінансування для покращення платоспроможності підприємства.

Для прикладу, у США через Главу 11 Кодексу про банкрутство підприємства можуть не тільки відстрочити свої зобов'язання, а й здійснити реорганізацію своїх боргів, продовжуючи працювати на ринку. В результаті такого процесу компанія отримує можливість відновити платоспроможність без необхідності ліквідації [1].

У Німеччині та Франції також існують механізми санації, які дозволяють підприємствам продовжувати діяльність шляхом зниження боргового навантаження, змінюючи умови кредитування і реструктуруючи корпоративні зобов'язання. Це знижує економічні втрати і зменшує соціальний вплив банкрутства [2].

Процедури ліквідації: якщо підприємство не може відновити свою платоспроможність, то національні правові системи передбачають процедури ліквідації. Ліквідація підприємства здійснюється за допомогою судових органів або за ініціативою боржника, що дозволяє реалізувати активи та здійснити справедливий розподіл коштів серед кредиторів.

Процедури ліквідації в багатьох країнах мають детально прописані етапи, що дозволяють забезпечити рівний доступ до розподілу активів для всіх учасників. Наприклад, у Великій Британії є чітко визначені механізми для ліквідації, що включають оцінку активів, визначення пріоритетних вимог кредиторів і прозорість у процесі розподілу [3].

Захист прав кредиторів: національні правові системи повинні забезпечувати справедливий захист прав кредиторів, щоб гарантувати рівність всіх учасників у процедурі банкрутства. Кредитори мають право подавати свої вимоги, брати участь у голосуванні при затвердженні планів реструктуризації або ліквідації, а також здійснювати нагляд за розподілом активів.

У деяких країнах, наприклад у Німеччині, кредитори мають більші можливості для контролю за процесом реструктуризації боргів, що дає їм більше впливу на ухвалення рішень щодо майбутнього підприємства [2].

Прозорість та ефективність судових процедур: ефективність процедур банкрутства багато в чому залежить від того, як швидко та прозоро здійснюються судові процеси. У країнах із розвиненими правовими системами, таких як США чи Велика Британія, суди ефективно здійснюють нагляд за процесами банкрутства, забезпечуючи справедливий розподіл активів і вирішення спірних питань у найкоротші терміни. Це дозволяє мінімізувати негативний економічний вплив на підприємства, їх працівників та кредиторів.

3. Міжнародні механізми співпраці у транскордонних банкрутствах

В умовах глобалізації та розширення міжнародної діяльності підприємств питання транскордонного банкрутства набуває все більшої актуальності. Коли компанія веде свою діяльність у кількох країнах, банкрутство або фінансова криза можуть вплинути на багато юрисдикцій одночасно. У таких випадках важливу роль відіграє співпраця між національними правовими системами для забезпечення належного врегулювання спорів і ефективного вирішення питань, що виникають при транскордонних банкрутствах.

Основні принципи міжнародної співпраці у сфері банкрутства

Визнання іноземних процедур банкрутства: один із основних елементів міжнародної співпраці в питаннях банкрутства — це визнання судовими органами однієї країни процедур банкрутства, що розпочаті в іншій країні. Це дозволяє запобігти правовим колізіям, коли один і той самий боржник опиняється під впливом різних юрисдикцій. Наприклад, якщо підприємство, яке збанкрутіло в одній країні, має активи або зобов'язання в іншій країні, це дозволяє забезпечити швидкий і ефективний процес ліквідації або реструктуризації в обох країнах [4, с. 116–119].

Координація між судами та правозастосовчими органами: міжнародні банкрутства часто вимагають активної координації між судами різних країн для того, щоб уникнути дублювання процедур та розподілу активів між кількома юрисдикціями. Таке співробітництво дозволяє зробити процес банкрутства менш витратним і більш справедливим для всіх учасників, зокрема для кредиторів, які мають вимоги в різних країнах.

Співпраця між судами включає обмін інформацією про фінансовий стан боржника, оцінку активів, що перебувають під арештом, а також визначення пріоритетів

у виплаті боргів. Це забезпечує ефективність процесу банкрутства та дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з потенційною несправедливістю розподілу активів [5].

Нейтральність і ефективність арбітражу: міжнародні арбітражі є важливим інструментом для вирішення спорів, пов'язаних з транскордонними банкрутствами. Арбітраж дозволяє досягти справедливого і нейтрального рішення в ситуаціях, коли одна зі сторін має інтереси в кількох юрисдикціях. На відміну від національних судів, арбітражні механізми часто є більш гнучкими, менш формальними та менш витратними, що робить їх привабливими для бізнесу, зокрема у сфері транскордонних банкрутств [6, с. 253–256].

Важливим аспектом є також визначення місця проведення арбітражу, яке часто вибирається таким чином, щоб мінімізувати юридичні ризики і сприяти справедливому процесу для обох сторін.

Співпраця на рівні юридичних і фінансових установ: міжнародні фінансові установи, такі як банки і інвестиційні компанії, також відіграють ключову роль у процесах банкрутства. Вони можуть бути залучені до процедур реструктуризації або ліквідації боргів, сприяючи розробці спільних стратегій для зниження фінансових втрат. Співпраця між фінансовими установами різних країн дозволяє здійснити кращу оцінку активів і ефективніше вирішити питання про їх реалізацію або реорганізацію [7].

Залучення міжнародних фінансових експертів до процесів банкрутства дозволяє уникнути ситуацій, коли місцеві банки або кредитори отримують перевагу перед іншими, що допомагає забезпечити більшу рівність у процесі розподілу активів.

Врегулювання юрисдикційних суперечок: міжнародні банкрутства часто супроводжуються суперечками щодо того, яка юрисдикція повинна мати перевагу в процесі вирішення питання банкрутства. Це може бути особливо складним у випадках, коли одна компанія має дочірні підприємства або активи в кількох країнах. Оскільки різні країни можуть застосовувати різні правила щодо порядку проведення процедури банкрутства, важливо, щоб кожна з юрисдикцій знаходила взаємне розуміння і знаходила компроміс щодо того, як саме реалізувати процедуру.

Спільні ініціативи для досягнення гармонії: зважаючи на виклики, що виникають у транскордонних банкрутствах, багато країн продовжують працювати над досягненням гармонізації своїх законодавств та покращенням співпраці на міжнародному рівні. Одним із напрямків є створення міжнародних організацій та форумів, які сприяють обміну досвідом між країнами, наприклад, через конференції та зустрічі суддів і юристів. Така співпраця допомагає створювати єдині стандарти для вирішення транскордонних банкрутств, що сприяє поліпшенню прозорості і передбачуваності процесів банкрутства на міжнародному рівні.

4. Порівняльний аналіз правових механізмів у різних країнах

Процедури банкрутства можуть значно відрізнятися в залежності від національних правових систем, що застосовуються в різних країнах. Для того, щоб краще зрозуміти ефективність різних підходів до банкрутства, доцільно порівняти системи трьох країн, що мають різні правові практики.

• **США:** Процедури банкрутства в США мають один з найрозвиненіших механізмів, зокрема через Главу 11 Кодексу про банкрутство, що дозволяє підприємствам реструктурувати свої зобов'язання. Це забезпечує збереження активів та збереження бізнесу. Процедура дає можливість власникам компаній продовжити діяльність і виконати реструктуризацію боргів без ліквідації [1].

• **Велика Британія:** У Великій Британії система банкрутства дозволяє компаніям перейти до процедури санації, що дозволяє зберегти підприємства. Порядок ліквіда-

ції також чітко регулюється, і права кредиторів мають бути дотримані на всіх етапах процесу [3].

• **Німеччина:** Німеччина має дуже ефективну систему банкрутства, спрямовану на збереження підприємств. Законодавство передбачає комплексні процедури реструктуризації боргів і санації, що дозволяють значно скоротити соціальні та економічні втрати. У разі неможливості відновлення діяльності підприємства проводиться ліквідація, знову ж таки з максимальним захистом прав кредиторів [2].

• **Україна:** Українська правова система щодо банкрутства є менш розвинутою у порівнянні з іншими країнами, однак в останні роки було ухвалено ряд реформ, які покликані покращити процеси банкрутства та забезпечити більшу прозорість і ефективність.

5. Сучасні економічні виклики та їх вплив на процедури банкрутства

Економічні зміни, пов'язані з глобалізацією, розвитком нових технологій, а також з кризами, викликаними пандеміями або фінансовими проблемами, ставлять перед правовими системами нові виклики. Ці зміни змушують правові системи переглядати та оновлювати механізми банкрутства для того, щоб вони могли реагувати на нові економічні умови.

Глобалізація та міжнародні економічні виклики: глобалізація бізнесу призводить до того, що підприємства мають активи та борги в кількох юрисдикціях одночасно. Це ускладнює процедури банкрутства, оскільки кожна країна може мати різні підходи до регулювання таких ситуацій. Тому країни повинні активно співпрацювати на міжнародному рівні, щоб забезпечити ефективне вирішення спільних проблем. Це включає визнання іноземних процедур банкрутства, обмін інформацією та координацію дій між національними судами.

Цифровізація економіки: з розвитком нових технологій та зростанням впливу цифрової економіки вимагає від правових систем адаптації до нових реалій. Банкрутства підприємств, що займаються цифровими активами, криптовалютами чи онлайн-сервісами, потребують нових підходів до регулювання. Національні правові системи повинні враховувати ці нові форми активів при проведенні процедур банкрутства, розробляючи відповідне законодавство.

Цифровізація також дозволяє зробити самі процедури банкрутства більш прозорими та автоматизованими, що забезпечує швидкість і зручність для всіх учасників процесу. Технології, такі як блокчейн, можуть відігравати важливу роль у забезпеченні справедливого розподілу активів і дотриманні всіх вимог законодавства [8].

Фінансові кризи та їх вплив на банкрутства: фінансові кризи, пандемії чи війни часто стають каталізаторами масових банкрутств. У таких ситуаціях національні правові системи повинні мати можливість швидко реагувати на ситуацію, впроваджуючи спеціальні механізми підтримки підприємств, що можуть опинитися на межі банкрутства. Важливою частиною є розширення доступу до реструктуризації боргів і полегшення процедур банкрутства в умовах криз, що дозволяє зберігати підприємства і робочі місця, запобігаючи соціально-економічним потрясінням [9].

6. Висновки

Національні та міжнародні правові системи відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності процедур банкрутства. Гармонізація правових норм на міжнародному рівні дозволяє краще вирішувати питання транскордонних банкрутств і забезпечувати справедливість для всіх учасників процесу. У сучасному економічному середовищі, коли глобалізація, цифровізація і фінансові кризи впливають на підприємства в усьому світі, необхідно постійно вдосконалювати правові системи, щоб вони могли ефективно реагувати на нові виклики.

Міжнародна співпраця, координація між судами різних юрисдикцій та використання міжнародних арбітражних механізмів є ключовими інструментами для забезпечення стабільності та ефективності процедур банкрутства в умовах глобалізації.

Джерела

1. Федеральний кодекс про банкрутство США (US Bankruptcy Code) : Закон США від 2005 р. URL: https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11.
2. Insolvenzordnung (zuletzt geändert durch Gesetz vom 07.05.2021). URL: https://dejure.org/gesetze/InsO
3. Insolvency Act. The official home of UK legislation. URL: https://www. legislation.gov.uk
4. *Яновицька А.* Проблемні питання транскордонного банкрутства у Кодексі України з процедур банкрутства. Актуальні проблеми процедур банкрутства в Україні та міжнародний досвід врегулювання неплатоспроможності : матер. Міжнар. наук. практ. конф. (м. Київ, 18 жовт. 2019 р.). Київ: КМА, 2019.
5. Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32015R0848
6. *Качурінер В. Л.* Скасування арбітражних рішень в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 86, ч. 5. С. 253–256. URL: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.38
7. *Guo S.* Cross-border Resolution of Financial Institutions: Perspectives from International Insolvency Law. *International Insolvency Institute Global Paper*, 2018. URL: https://www.iiiglobal.org/file.cfm/12/docs/2018_silver_shuai%20guo.pdf.
8. *Pihu Mishra, Dr. Amit Dhall* (2024) Investigating the Potential of Digital Technologies, AI, and Blockchain in Transforming Insolvency Procedures. *Library Progress International*, 44(3) 29162-29170. URL: https://bpasjournals.com/library-science/index.php/journal/article/download/3732/3459/7578.
9. World Bank Group. "Overview of Insolvency and Debt Restructuring Reforms in Response to the COVID-19 Pandemic and Past Financial Crises: Lessons for Emerging Markets". 2021. URL:https://documents1.worldbank.org/curated/en/182341615352260595/pdf/Overview-of-Insolvency-and-Debt-Restructuring-Reforms-in-Response-to-the-COVID-19-Pandemic-and-Past-Financial-Crises-Lessons-for-Emerging-Markets.pdf

І. М. ЦЕРМОЛОНСЬКИЙ

аспірант Інституту права імені князя Володимира Великого, ПрАТ "ВНЗ "МАУП"

ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження.

Становлення України як правової держави зумовлює потребу в удосконаленні кримінального процесу, зокрема в контексті забезпечення ефективності, справедливості та дотримання прав людини. Особливі порядки кримінального провадження, передбачені чинним Кримінальним процесуальним кодексом України (зокрема, провадження на підставі угод, спрощені форми судового розгляду тощо), відіграють ключову роль у розвантаженні судової системи, зниженні витрат процесуального